Štev. 161 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v soboto 14. avgusta 1920 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLV

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega Dr. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo — Rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in urednik Edinost, konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 6.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 40 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov *mm* po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Gospodarska vprašanja Trsta

V milanskem listu »Sole«, ki se posebno posveča gospodarskim vprašanjem, se je oglasil Tržačan Viktor Segre s članki, ki razpravljajo o gospodarskem propadanju Trsta — čitaj: propadanju tržaške veletrgovine. Kar piše o predmetu samem, je pametno, odgovarja dejstvom, kar so resnični vzroki, ki jih navaja. Ali, gospod Viktor Segre ovaja, da se ne bavi samo s vprašanji trgovine, ampak tudi s državno politiko. Politik v zvezi z militaričnimi dogodki. Politik pa je gospod Viktor Segre — da Bog pomagaj!

Cujmo torej, kako in kaj pripoveduje g. Segre o propadanja tržaške trgovine in o vzrokih temu žalostnemu pojavu!

Glavni vzrok je uvedba monopola s kavo. Avstrija je skozi stoletja dovoljevala Trstu privilegije razne vrste. Mej temi odvezo od plačevanja vsake carine. Polagoma pa se je Avstrija šnneverila vsem pogodbam ter je sledečé odtegnila zadnji privilegij: odpravila je svobodno luko. Spričo agitacije mesta, posebno pa od strani tedanjih veletržcev, in vidoča naraščajočo konkurenco luke Hamburške — povspeševano od plovbe na rekah in od konkurenčnih ledij »Severnonemškega Lloyda« in družbe »Hamburg - Amerika« — je Avstrija privolila v uvedbo takoimenovanih diferencijalnih carin za pomorsko uvažanje kave in raznega drugega blaga.

Diferencijalne carine so hkratu povzdignile Trst do velike trgovine s tem kolonijalnim blagom; in česar je še nedostajalo, je izpopolnila podjetnost tržaških trgovcev. Tako je Trst v malo letih dosegel **tretje mesto na evropskem trgu, a četrto na svetovnem!** V letu 1907. je dosegel tržaški trg skoro londonskega. Na trgovini s kavo je bil interesiran ves Trst: trgovci, s to spojene industrije, čistilnice, plovne družbe, specijonarji, težaki; od ravnatelja do bankirja, od pisarja do zavarovalca, tako, da se more reči, da je imelo od te trgovine korist najmanje 20.000 oseb direktno a indirektno drugih 60.000 oseb. V letu 1913 se je uvozilo kave preko Trsta q 803.549; od teh 417.783 v Avstrijo, ostalo v tržaško zaledje, v Italijo in po Sredozemskem morju. Trgovina s kavo ni bila produkt takozvane »tranzitne trgovine«, marveč prava, svojstvena trgovina Trsta, ki je znal ustvariti izdelovanje po okusu in običajih konsumnih trgov. Sfere vpliva te trgovine so se raztezale na eni strani tja do Egipta, Črnega morja in Levante; na drugi pa preko vsega zaledja tja do Češko in Poljske in Rusije, ter so bile v pobudo za ustvarjanje direktnih plovbenih črt do Brazilije. Trst je pošiljal v Italijo 10.000 q, torej 2½ odstotkov skupne potrebe vsega kraljestva.

Vsled uvedbe monopola ne le da je Trst izgubil znamenito trgovino »Julijske Benečije in Trentina, marveč ne more več prispevati za konsum v drugih mestih kraljestva, vsled česar ima efektivno in velikansko izgubo.

Vsi ti argumenti so bili predloženi v Rimu ustmeno in pismeno od strani zastopnikov interesirancev. Nekateri ministri so se — kako se je zdelo — dali uveriti o veljavnosti teh dokazov. Posebno je ekscelenca Tedesco ugodno sprejel predlog zastopnikov trgovine s kavo: naj bi se uvedla izpremenljiva taksa, primerna cenam izvora, a trošek uvažanja naj bi določila vlada. To je bil genijalen načrt, ki bi bil eraju — brez vsakih upravnih troškov — donašal več, nego sedanji monopol. Ali vlada birokracija je posegla vmes, je pokopala ta načrt in uveden je bil monopol, ki je velikansko škodoval Genovi in žrtvoval Trst, ki **je čul obsodbo na smrt njega največe trgovine.**

Na to se bavi Viktor Segre z železniškim vprašanjem, kjer se zavzemlje za to, da se Trst opremi z novo, direktno in brzo avtonomno vezo s središčem Europe. Trst naj bi bil središče železniških vez med Reko, Pulo in severom. Zgradi naj se najhitreja direktna pokrajinska zveza med Trstom in Tržičem. Zgradi naj se nemudoma zadnji kos prekoalpske železnice po solški dolini ter spoji z železnico Tržič-Beljak. Nadalje priporoča nove zveze s Krminom, ozirom Čedadom in dalje; med Trstom in Reko v zvezi s kako postajo na črti Reka-St. Peter; potem lokalno Trst-Pula v zvezi s črto Trst-Poreč; in slednjič zvezo med postajama južne in državne železnice v Trstu.

Sledé — lamentacije. Po dnevih radosti na odrešitvi je pričakoval Trst, da se trgovina polagoma vzpostavi. Ali minolo je skoro dvajset mesecev in Trst je še vedno v mrtvilu, čeprav so se energije v njem vzbudile. Najhujše pa je to, da so stari tekmeci Trsta med tem na delu, da si usvoje nekdaj tržaške trge. Krivde vlade na tem so velike, posebno v prvih mesecih okupacije. Tu očita Segre vladi nerazumevanje potreb velikega trgovskega središča, kakršno je Trst. Zmoti da je bilo zgrešeno, da so se težke in kočljive naloge poverile vojaštvu, ki nima potrebnih izkušenj, ker je omogočalo, da je parazitstvo izkoriščalo položaj.

Do tu je govoril Segre pametno, kot smoter, razbolel in pogoje za procvit velikega trgovskega mesta poznavajoč trgovec in strokovnjak. Da je tu zaključil, bi sneli klobuk pred njim in mu priznali: dobro si govoril!

Tedaj dodal je kratek dostavek z ekskurzijo na politično - militarično polje. Tu pa se je grdo izpodtaknil in mi ne snemljemo več klobuka. Meni namreč, da bi bilo sedaj v Trstu vse drugače, če bi bilo rešeno jadransko vprašanje. O tem se nočemo prerekati. Majati pa moramo z glavo, ko očita italijanskim državnikom, da niso znali izkoristiti položaja, kakor ga je ustvarila »velika zmaga: **da bi bila nemreč Italija nemudoma zasedla Reko, Ljubljano, Zagreb, ozemlje sovražnikov, ki so ognjišča protiitalijanskih agitacij! In zasesti da bi bila morala tudi vso južno železnico od Trsta do Dunaja in ono od Reke do Budimpešte!!!** Do vsega tega da ste ji dajali pravico zmaga in premirje.

Zaseja nam sapa. Ne moremo slediti s svojim priprostim razumom toliki korajži in podjetnosti in tolikemu suverenemu preziranju realnosti. Gospod Segre je sicer pameten trgovec; ali politika se kaže takega, da moramo strmeti na njegovi — naivnosti, ki ne ve, da tudi v politiki in militaričnih operacijah ne sme človek stremeti po tem, kar bi hotel, ampak le po tem, kar more s svojo močjo in svojimi sredotvi. Le blaznost si more domišljati, da bi se to, kar bi on hotel, moglo izvesti: brez nevarnosti najstrašnejših komplikacij s posledicami, ki bi še vse drugače zadele Trst in njegovo trgovino. Mari meni, da bi Ljubljana, Zagreb, Trst in Budimpešta mirno gledali tako okupacijo? Potem še le bi Ljubljana in Zagreb postala ognjišče ne le agitacij, ampak še vse drugačnih nevarnosti. Gospodarske in trgovinske zveze med narodi in državami ne določajo in urejajo zasedbene vojske, **marveč prijateljski dogovori ob varovanju obojestranskih interesov.** Zasedbe ne vabijo in ne pomirjajo, ampak zagrenevajo in odganjajo. Ne, po vašem receptu, gospod Viktor Segre, tudi naš tržaški trg ne bi prišel do obnovitve zaželjenih trgovskih zvez in do procvita

Pogajanja v Minsku se začnejo danes

Poljske priprave za obrambo Varšave

LONDON, 12. Nocoj je prišla v London ruska nota glede odgoditve pogajanj s poljskimi odposlanci. Nota zvrača vso krivdo zaradi zakasnitve pogajanj na poljsko vlado, ki brzkone po nasvetu Francije čaka zavezniškega posredovanja, da bi zopet začela ofenzivo proti Rusiji. Rusko poveljništvo je vedno poslalo avtomobile na določeni kraj, da sprejmejo poljske odposlance, toda teh le ni bilo. Včeraj, 10. t. m., so ruske čete ob priliki zasedbe mesta Seritza našle tam del poljskega odposlanstva, ki jim je izjavilo, da ni poljska vlada sprejela radiobrzojavke, katero jim je poslala ruska vlada. Tedaj je bilo dogovorjeno, da se prenese sestanek na 14. t. m. Pogajanja so se morala torej po krivdi Poljakov po treh tednih še enkrat prenesti. Nota pravi, da ima pri tej zadevi svoje prste Francija, ki je porabila tiste, določene za obnovitev opustošenih krajev, za podpiranje poljske vojske, in pošiljala z ladjami, na katerih so se vračali ruski vojaki z Francije, hidroplane za generala Vrangela. Francoski namen je — zaključuje nota — da spravi v past ne samo Rusijo, temveč tudi Anglijo, ki želi sporazum.

KAKO SE POLJAKI OPRAVIČUJEJO

VARŠAVA, 12. (S.) Tiskovni urad ministrstva vnanjih stvari javlja, da do 10. t. m. ni prišel v Varšavo še odgovor na poljsko noto od 5. t. m. Dne 9. t. m. zvečer so prišli boljševiški parlamentarci k poljskim predstražam in vprašali, zakaj niso prišli poljski odposlanci, da bi začeli premirna in mirovna pogajanja. V ozir temu dogodku je poljska vlada sklenila, kljub temu, da ni prišel z ruske strani nikakršen odgovor, poslati kot parlamentarca ravnatelja političnega oddelka v ministrstvu vnanjih stvari Ocheckega in poveljnika Stamirovskega, ki bosta morala pojasniti nesporazum v razjavkah in določiti dan sestanka odposlancev, ki bodo imeli pooblastilo, da začnejo premirna in mirovna pogajanja. Poljski odposlanci so odšli dne 10. t. m. zvečer proti Brest-Litovskemu.

POZIV NA BOJ POD GESLOM: »SVOBODA ALI SMRT!«

VARŠAVA, 12. (S.) Na gledališkem trgu se je vršilo zborovanje, sklicano v svrho razpravljanja o obrambi prestolnice. Sprejela se je resolucija, v katero varšavsko prebivalstvo prisega, da bo branilo mesto do zadnjega. Ministrski predsednik Witoš je poudarjal, da je usoda Poljske v poljskih rokah. Sveta zveza, sklenjena danes, je poljska moč. Trdno zaupamo — je rekel — da nas boljševiški sunek ne podere, ker Poljsko branijo njeni delavci in kmetje. Sedanja vlada, katere edini program je državna obramba, ni še mogla popraviti vseh primankljajev, toda sveta zveza je postala dejstvo. Vlada je prejela novo premirno ponudbo, toda poziti je treba na past. Vlada bo naredila svojo dolžnost, toda računa na pomoč in sodelovanje prebivalstva. Z združenimi močmi bomo rešili domovino.

Maršal Trampczynski je poudarjal, da se bo mesto branilo pod geslom: »Svoboda ali smrt!«

Zborovalci so nato sprejeli resolucijo, v kateri se zahteva vpoklic pod orožje vseh meščanov do 45. leta.

Poljska prosi, naj se dovoli nabiranje Poljakov v Ameriki za poljsko vojsko

PARIZ, 13. (S.) Havasova agencija javlja iz Washingtona, da je poljski poslanik prosil državnega tajnika Colbyja, naj bi Zedinjene države dovolile nabiranje amerikanskih vojakov za poljsko vojsko, ker prihajajo v velikem številu ponudbe amerikanskih prostovoljcev. Poslanik je tudi prosil, naj Zedinjene države pojasnijo, kako nameravajo pomagati Poljski, toda zdi se, da Zedinjene države ne bodo ukrenile ničesar, dokler se ne zaključijo pogajanja v Minsku.

POLJSKI VOJNI MINISTER POZIVA NA DISCIPLINO

VARŠAVA, 12. (S.) Vojni minister Sečenkovski je objavil proglas, v katerem pravi, da je danes vsaka nemarnost zločin, ker povzroča veliko škodo vojski in državi. Poveljniki morajo ukreniti stroge ukrepe, da dosežejo največjo pokorščino s strani svojih podrejencev. Poljski narod — pravi vojni minister — vlaga vse sile, da bi premagal sovražnika, toda če se to hoče doseči, je potrebna največja odločnost volje. Mi imamo na svoji strani moralno prednost, ker vemo, da branimo neodvisnost in celokupnost domovine in se zavedamo odgovornosti poljske vojske. Ko gre za usodo domovine, bodo naredili vsi svojo dolžnost.

Rusija poziva Poljake ponovno na sestanek

VARŠAVA, 12. Poljska vlada je ponoči od 10. na 11. avgust prejela od sovjetske vlade nujno brezžično brzojavko, v kateri sovjetska vlada naznanja, da ruski parlamentarji od 9. t. m. zvečer pričakujejo Poljake na cesti v Sjedlec. Poljaki lahko pridejo, kadar jim je ljubo. Dovoljen je promet po kurirjih in brezžičnih brzojavkah. Poljska vlada je nato sovjetski vladi brezžično sporočila, da pričakuje povratka poljskih parlamentarjev in da šele tedaj odpošlje mirovno odposlanstvo. Čas odpotovanja in število oseb bo pravočasno naznanjeno.

VARŠAVA, 12. Poljski parlamentarji so se vrnili danes, 12. avgusta s fronte, kjer so sklenili sporazum s sovjetskimi odposlanci. Poljsko mirovno odposlanstvo bo vsled tega odšlo k pogajanjem v Minsk in prekoračilo bojno črto 14. t. m. Poročevalcem listov je dovoljen prihod na konferenco.

OGRSKA NE BO POMAGALA POLJSKI.

BUDIMPEŠTA, 12. Grof Bethlen, zastopnik ministra za zunanje zadeve, je izjavil dopisniku lista »Vorwärts«, da se v poklicanih krogih ne ve nič o namenu, ki se pripisuje Ogrski, da bi dala Poljski vojaško pomoč proti boljševikom. Res je sicer, da bi uničenje boljševizma poboljšalo tudi položaj Ogrske, toda on da je prepričan, da ne more Ogrska začeti nobene vojne brez dovoljenja entente.

Navzkrižje med francosko in angleško politiko nasproti Rusiji

PARIZ, 13. Francija je ubrala s priznanjem Vrangelove vlade svoji ruski politiki lastno pot in vsi poizkusi ublažitve tega dejstva, vsaj na zunaj, ne bodo veliko koristili; kajti Lloyd George je včeraj preveč odkrito povedal svoje mnenje o tem vprašanju, čeravno se je trudil, da koliker mogoče zmanjša vtisk izbruha velikega navzkrižja med njegovo in Millerandovo politiko nasproti Rusiji. Francoski korak bi ne bil nikakor razumljiv, če bi ne bil naravna posledica navzkrižja med Francijo in Anglijo glede stališča, ki naj bi ga zavezniki zavzeli nasproti ruski vladi, navzkrižja, ki ni še le od danes, temveč datira že od časa, ko je Anglija pivič stopila v stik z zastopniki ruskih vlad. In če bi bil Lloyd George hotel utajiti to razliko med francoskim in angleškim stališčem, bi bil kakor star politik, že našel način ob priliki svojega govora v poslanski zbornici in bi ne bil poudarjal, da je Francija popolnoma svobodna v svojem postopanju nasproti Rusiji.

Njegov zadnji korak v Varšavi je odstranil zadnje pomisleke v Franciji o nadaljnjem postopanju. Edino, kar se ne more razumeti, je njegovo naglašanje, da ne more verjeti vesti o priznanju Vrangelove vlade s strani Francije. Nekateri smatrajo, da je hotel dati na ta način francoski vladi čas, da zanika to vest, toda mogoče je tudi, da je s tem hotel samo poudariti, da sta se Anglija in Francija v ruski politiki ločili, da boste delovali samostojno brez medsebojnega posvetovanja. Tudi Havasova agencija nacikava na to prikrito v svojem poročilu o tem vprašanju.

»Angleška in francoska vlada — pravi Havasova agencija — boste naredili vse mogoče, da pridete do sporazuma glede priznanja generala Vrangela. Vse kaže, da boste rešili stvar zadovoljivo. Angleški poslanik v Parizu je nekaj pripomnil zaradi Vrangelovega priznanja, toda kake formalne note ni izročil. **Kar pa se tiče sovjetske vlade, bo Anglija nadaljevala svojo pot, kakor bi Francija ne bila ukrenila ničesar.** Z zanesljive strani prihaja vest, da se ni sklenilo ničesar glede morebitnega sestanka med Lloydom Georgeom in Millerandom prihodnje nedelje.«

Medtem je Millerand odpotoval v osvobojene kraje vkljub zadnjim dogodkom.

Francosko časopisje se postavlja v splošnem na Millerandovo stran, edino »Journal des Débats« obžaluje ta korak, ki bi mogel po njegovem mnenju povzročiti ločitev francosko-angleške zveze in imeti usodne posledice za entento. List je poln očitanja na račun Milleranda in Lloyda Georgea. In vprašanje je v resnici resno, ker se z ene strani širijo vesti, da bo Rusija napovedala vsled priznanja Vrangelove vlade Franciji vojno, a z druge strani pripravlja tudi francoska delovna zveza najodločnejše ukrepe v svrho preprečitve nove vojne. Millerandov korak, ki mora imeti za posledico še večjo poostritev rusko-francoskih odnošajev, se zdi še bolj nerazumljiv, če je resnična vest, ki jo je objavil »Matin«, da je sovjetska Rusija pripravljena na priznanje ruskih dolgov Franciji, katerih dosedanje odklanjanje je bilo najglavnejši povod odporu francoske vlade proti priznanju ruske sovjetske vlade.

Zanimivo je, kar piše »Temps« o sedanjem angleško - francoskem sporu.

»Temps« objavlja obširen članek, v katerem dokazuje, da ni francoska vlada naredila s tem, da je priznala vlado generala Vrangela, nikakega nasilnega ne nenadnega čina, ki bi se moral pripisati francoski nejevolji zaradi kakega drugega angleškega koraka v Angliji. »Temps« pravi, da je prejel Millerand ob svoji povrnitvi iz Hytheja prošnjo južnoruske vlade, naj jo prizna kot pravo vlado. Ministrski svet, ki se je sestal ob desetih zjutraj, je sklenil priznati Vrangelovo vlado, in šele popoldne je francoska vlada dobila sporočilo o angleškem koraku v Varšavi. Ta korak — pripominja »Temps« je naredil Lloyd George brez posvetovanja s Francijo. Lloyd George je sporočil Poljski, da ji Anglija svetuje, naj sprejme pogoje sovjetske vlade, in jo opozoril, da se Anglija ne bo prav nič brigala za nadalnji potek dogodkov, če Poljska ne sprejme teh pogojev.

»Temps« pravi, da je angleška nota povzročila v Angliji splošno razočaranje, ker Poljaki soglašajo v tem, da pomenijo mirovni pogoji, kakor jih je sporočil Kamenev, uničenje poljske neodvisnosti. Uničenje poljske neodvisnosti pa pomeni hud udarec francoski varnosti — pravi »Temps«, in vprašati se mora, kako je mogla Anglija priporočiti Varšavi, naj sprejme pogoje sovjetske vlade, ne da bi se bila prej posvetovala s Parizom.

List omenja nato, da je francosko stališče nasproti dogodkom v Rusiji enako stališču Zedinjenih držav, in nadaljuje: »Poljsko in rusko vprašanje sta samo del veliko večjega vprašanja. Že nekoliko časa sem ima Francija vtisk, da jo nameravajo nekateri krogi pregovoriti na udeležbo pri neki konferenci, pri kateri bi sedeli tudi Nemčija in sovjetska Rusija, in pri kateri bi se ji vsilila revizija versajlleske pogodbe z izgubo potrebnih jamstev za njeno varnost in z delomično ali morda celotno izgubo pravice do odškodnin, ki ji gredo. Proti tej morebitnosti se upirajo vsi Francozi brez razlike političnega prepričanja in družabnega stališča. Če bi bila Nemčija v stanu pripraviti novo vojno, kar bi se gotovo zgodilo, če bi bila poljska neodvisnost uničena, in če bi bila dana Nemcem možnost, da ureče sovjetsko Rusijo po svoji volji, bi Francozom pretila nevarnost novega vpada in novih hekatomb. Vsi francoski kmetje, delavci in meščani so pripravljeni na vse, samo da preprečijo to nevarnost.

Rusko-poljski spor z ozirom na Nemčijo

BERN, 13. Z ozirom na namene ruske sovjetske vlade glede nadaljevanja pohoda proti Poljakom in glede politike nasproti Nemčiji je zanimivo, kar piše »Frankfurter Zeitung« iz peresa svojega moskovskega poročevalca.

Doznal sem iz zanesljivega vira — piše poročevalec — da se bo ruski pohod nadaljeval z največjo odločnostjo, ne upoštevajoč poteka pogajanj, ki se vrše v Minsku. Sovjetska vlada je trdo odločena podvreči absolutnemu gospodstvu vso deželo poljski sovjetski vladi. Medtem se bodo pogajanja nadaljevala na isti podlagi, na kateri so se vršila pogajanja med entento in Nemčijo. Stavila se bo kot pogoj popolna razmejitev; vsak ententin ugovor bo zavrnjen in se bo ententa opozorila na premirne pogoje, ki jih je stavila Nemčiji. Program za mirovna pogajanja s Poljsko je določila ruska vlada v teh le treh točkah:

1. Udeležitev Nemčije ob strani entente pri pogajanjih; 2. Odprava gdanskega hodnika; 3. Samoodločba prebivalstva v nemških krajih, ki so bili priključeni Poljski.

Doslej ne kaže, da bi ruska vlada nameravala vdreti s svojo vojsko na nekdanje nemško ozemlje, toda z ozirom na razne okolnosti se zdi, da se zasedba ne more preprečiti.

Dejstvo je, da ruska vlada smatra že sedaj določbe versajlleske pogodbe glede vzhodnih meja za razveljavljene in da zasleduje z največjo pozornostjo nemško politiko. Težko je reči, ali se bo hotela ruska vlada vzdržati vsakega vtikanja v nemško notranjo politiko, predvsem kar se tiče njenih načrtov za obnovitev in njene agresivne politike nasproti entenţi. Moskva je, kolikor se zdi, prepričana, da bo angleška vlada v prihodnjih tednih poizkušala vsa sredstva v svrho dosege sporazuma z Rusijo, da odstrani rastočo nevarnost na vzhodu.«

Obnovitev diplomatskih stikov med Rusijo in Avstrijo.

PARIZ, 12. (S.) Zakasnelo. Listu »Temps« poročajo iz Londona z dne 1. t. m., da so odpotovali ruski pooblaščenci v Berolin in na Dunaj v svrho obnovitve diplomatskih stikov.

Dan sestanka Lloyda Georgea in Milleranda.

LONDON, 12. (S.) »Evening Standard« ima vest iz zanesljivega vira, da se Lloyd George in lord Curzon sestaneta z Millerandom v Boulogne dne 15. t. m.

General Vrangel

General Vrangel, o katerem se sedaj toliko govori, je naslednik generala Denjikina, ki je po popolnem porazu v boju proti sovjetski vladi zbežal iz Rusije in se sedaj nahaja baje v Londonu, je zadnje upanje ruske reakcije in zadnji steber francoske politike v Rusiji.

Generalski poročnik Peter Nikolajevič baron Vrangel je bil v začetku svetovne vojne poveljnik nekega konjeniškega oddelka v carjevi vojski. Čeravno je potomec nemške družine baltiških grofov, se je popolnoma aklimatiziral v Rusiji in se je tudi večkrat izkazal v vojni proti Nemčiji. Leta 1917. je sodeloval z generalom Kornilovim v boju proti Kerenskemu, a po ponesrečenem Kornilovem poizkusu je zbežal na Kavkaz, kjer je s Kornilovim in Aleksejevim organiziral prvo protiboljševiško »belo« vojsko. Leta 1919. je poveljeval protiboljševiškemu oddelku med Donom in Volgo v Denjikinovi vojski, kjer je dosegel tudi nekoliko uspehov. Pozneje se je ločil od Denjikina zaradi političnih nesporazumljenj in odšel v Carigrad, odkoder pa ga je Denjikin kmalu poklical in mu poveril vrhovno poveljništvo nad protiboljševiško vojsko v južni Rusiji. V bojih s sovjetsko vojsko je zavzel vse tavriško ozemlje in del Kerenjske pokrajine in ima sedaj pod svojo vlado kakih 5 milijonov prebivalcev. General Vrangel je precej nevaren nasprotnik sovjetske vlade ne toliko zaradi svojih strategičnih zmožnosti in vojaške moči, kolikor zaradi svojega političnega programa, ki ima v Rusiji gotovo veliko pristašev.

Njegov politični program, ki ga je objavila pariška Havasova agencija, sestoji iz teh le točk:

Narodna pravica do prostega izraza svoje volje glede vladne oblike;

Civilna in politična enakopravnost vseh državljanov in nedotakljivost oseb;

Izročitev zemlje v popolno last onim, ki jo obdelujejo;

Udeležba delavskih slojev pri dobičkih v podjetjih;

Združitev raznih ruskih dežel v veliko svobodno zvezo;

Vzpostavitev ruske proizvajalne moči potom privatne inicijative;

Formalno priznanje mednarodnih obvez, ki so jih sklenile prejšnje ruske vlade z inozemskimi državami in plačanje vojnih dolgov.

Generalu Vrangelu se očita, da namerava vzpostaviti v Rusiji monarhistični režim, kar pa on — ali iskreno ali neiskreno, je drugo vprašanje — odločno zavrača, poudarjajoč, da je njegova vlada predstavnica ruske državne ideje, ki gre za osvoboditvijo od sedanje diktature majhne manjšine in za pridobitvijo pravice »vsem ruskim narodom« do samoodločbe.

Program Vrangelove vlade je vsekakor moderen in simpatičen, toda vendar ima v sebi veliko napako, ki sta jo imela tudi programa, na podlagi katerih sta se bojevala in podlegla generala Denjikin in Kolčak: Vrangel je orožje v rokah inozemstva in entente, ki je ruski narod ne more trpeti, in bo proti njej nastopil, četudi je skrita pod programom ruskega Vrangela. Vsled tega se more predvidevati, da bo tudi Vrangela zadela ista usoda, katera je zadela Denjikina in Kolčaka, tem bolj ker je sovjetska Rusija sedaj veliko silnejša, nego je bila prej. To predvidevate brzkone tudi Anglija in Amerika in zato ne marate slediti koraku francoske vlade, ki je priznala njegovo vlado.

Reševanje vladne krize v Jugoslaviji

ZAGREB, 11. »Riječ« javlja iz Belgrada: Ob 11. dopoldne so posetili dr. Vesnića delegati demokratske stranke Ljuba Davidović, Drašković in Pribičević, da bi mu naznanili svoje pogoje za vstop v vlado. S strani parlamentarne zaednice so prisostvovali sestanku razen dr. Vesnića tudi ministra dr. Ninčić in Janković. Razgovori so bili končnoveljavno prekinjeni ter bo dr. Vesnić popoldne vrnil regentu svoj mandat. »Riječ« piše, da se v radikalnih krogih govori, da bo Pašić poklican v Belgrad in da mu bo poverjena sestava nove vlade.

»Narodna Politika« javlja iz Belgrada, da je imela parlamentarna zaednica včeraj sejo, da določi svoje stališče proti pogojem demokratov glede agrarne reforme. Parlamentarna zaednica stoji še vedno na stališču, ki ga je regent označil 4. decembra 1918, t. j., da se zakonskim potom izplača odškodnina dosedanjim lastnikom. Da se rešijo kmetski odnošaji v tem smislu, bi morala biti stilizacija vlade v njeni izjavi glede agrarne reforme na ta način sestavljena. Dr. Vesnić je to stališče parlamentarne zaednice sporočil demokratom. V političnih krogih se trdi, da se bodo pogajanja med parlamentarno zaednico in demokrati hitro izvršila in da bo kabinet kmalu sestavljen. Gorenji sklep parlamentarne zaednice je dr. Vesnić dostavil regentu tudi pismeno in ga hkrati zaprosil, naj ga reši od poverjene mu naloge glede sestave koncentracijske vlade, ako bi se demokrati ne strinjali s tem predlogom. Tudi demokrati so imeli včeraj sejo, ki pa ni bila zaključena. Nadaljuje se danes. Dasi demokrati niso voljni sprejeti te stilizacije, obstoje vendar znaki, da bodo popustili. Pojavili sta se med njimi dve struji, ena je za radikalno rešitev, dočim je druga naklonjena popuščanju. V radikalnih krogih se govori, da pride v primeru nove koncentracije tudi do izpremembe v resortih, tako da bi postal minister za pravosodje dr. Subotić (radikalec iz Dalmacije), a Trifkovič, dosedanji minister za pravosodje bi postal minister za konstituanto.

Današnji »Hrvat« prinaša iz Belgrada nastopne informacije: Ako demokrati ne popuste v svojem dosedanjem stališču, je zelo verjetno, da dobi dr. Vesnić nalog, sestaviti vlado brez demokratov. Enako je možno, da dr. Vesnić ne stopi v koncentracijski kabinet, ako ostane v veljavi dogovor glede svobodnega izvoza, ker smatra, da je to nevarno za prehrano vse države.

Dr. Trumbić v Belgradu.

ZAGREB, 11. »Hrvatska« javlja: Zunanji minister dr. Trumbić je dospel v Belgrad.

MINISTER BENEŠ ODPOTOVAL V BELGRAD.

PRAGA, 13. Dr. Beneš, čehoslovaški minister za zunaje stvari, je odpotoval včeraj v Belgrad, kamor pride iz Bukarešta tudi Take Jonescu.

Bolgarsko odposlanstvo v Pragi.

PRAGA, 13. V Prago je prispelo bolgarsko odposlanstvo z namenom, da proučava mogočnost gospodarskih in političnih stikov s Čehoslavijo.

Atentat na grškega ministrskega predsednika Venizelosa

PARIZ, 13. (S.) Grški ministrski predsednik Venizelos, ki je imel nocoj odpotovati v Grčijo skozi Nizzo, je bil napaden na lyonski postaji od dveh individuvov, katerih prvi je ustrelil dvakrat proti Venizelosu, a ga ni zadel, dočim je drugi ustrelil petkrat in ga ranil.

Venizelos je prispel na postajo v avtomobilu, spremljan od grškega poslanika v Parizu. Medtem ko je šel po hodniku ob strambi potrljage, je počilo nenadoma osem strelov, in Venizelos je padel zadet. Priskočili so mu takoj na pomoč policijski agenti, ki so se nahajali na licu mesta. Drugi agenti so planili za napadalcema, katerih eden je bil aretiran takoj, dočim so drugega prijeli v dvorišču postaje, kjer ga je hotela množica linčati. Napadalca sta Juri Kyrakis, ženijski poročnik, star 23 let, iz Korinta, stanujoč v Parizu, in Apostol Iserepis, ladijski poročnik, star 30 let, poročevalec atenskega lista »Borza«, stanujoč v »Grand Hotelu«. Napadalca sta bila odpeljana bližnjo policijsko postajo, kjer sta bila zaslišana. Izjavila sta, da sta pripravila svoj napad in da sta ga izvršila v svrho osvoboditve Grčije od njenega tlačitelja in zagotovitve svobode svojim sodržavljanom.

Venizelos je ranjen v desno ramo in desni bok. Prepeljali so ga takoj v mestno klinko, kjer so ga preiskali z radiografskimi zraki. Njegovo stanje je zadovoljivo.

Ugotovilo se je, da sta prišla napadalca v Pariz že 27. julija. Iserepis, bivši častnik grške mornarice, je izjavil preiskovalnemu sodniku, da je zameril Venizelosu, ker je žrtvoval Grčijo ententi in ker ga je izgnal. Izjavil je, da je sam zamislil napad in izrazil svoje obžalovanje, da ni ubil Venizelosa.

Venizelos je izjavil na poti v kliniko, da so njegovi sovražniki pripravili prepozno in da je nagel napad vojnikov, kajti njegovo delo da je narejeno in Grčija da more nadaljevati svojo pot.

Vest o dogodku je naredila velik vtisk na grško kolonijo v Parizu.

Živahna propaganda proti Venizelosu na Grškem.

PARIŽ, 13. Iz Grške prihajajo preko Rima vesti o živahni agitaciji, ki se vodi proti Venizelosu in njegovi politiki. Proti temu znamenitemu politiku je vstala močna opozicija. Bil je izdan in razširjen v prebivalstvu erdit proglas, v katerem se očita Venizelosu, da vodi, odkar je prišel na vlado, protigrško politiko, da se je dokopal do oblasti s pomočjo tujcev, ki ga tudi sedaj vzdržujejo na vladi.

Dalje se mu očita, da je on edini kriv, da se na Grškem brezustavno vlada s pomočjo odlokov in naredb. V proglasu ga njegovi nasprotniki obtožujejo celo, da je on uprizoril napad proti francoski legaciji v Atenah, napad, ki je imel za posledico izkrcanje francoskih čet. Policiji je naloženo, naj pobere vse izvode tega proglasa in aretira vsakega pri komer ga najde. Ni izključeno, da je atentat izvršen proti osebi Venizelosa v Lijonu, v zvezi s tem značilnim gibanjem.

Posledice eksplozije v smodnišnici pri Firencah

9 oseb mrtvih, 300 ranjenih, 1000 brez strehe

FIRENCE, 13. Eksplozija v smodnišnici pri Sv. Gerceziju je imela grozne posledice. Še sedaj, po treh dneh od prve eksplozije, je pristop k smodnišnici zelo nevaren. Gasilci in vojaki delajo dan in noč. Doslej se je ugotovilo, da je bilo tekom eksplozije 9 oseb mrtvih in 200 ranjenih, toda mogoče je, da se nahaja še veliko ljudi sežganih pod ruševinami. Vsled padanja projektilov in potresa je bilo kakih 50 bližnjih hiš popolnoma razdejanih, tako da je ostalo nad 1000 ljudi brez strehe. Ti nesrečniki so imeli protestno zborovanje, na katerem so protestirali proti oblastim, ki niso ukrenile potrebnih ukrepov v svrho preprečitve nesreče pri smodnišnici, v kateri je bilo naloženo toliko municije, in zahtevali, naj se uvede stroga preiskava in naj se da ponesrečencem in poškodovancem primerna odškodnina.

ODKRITJE TERORISTIČNE ORGANIZACIJE V MILANU.

MILAN, 13. Vse prebivalstvo se nahaja pod neprijetnim vtiskom nedavnih terorističnih napadov proti osebam in javnim ustanovam. Uspeh policijske preiskave, ki je sledila, je bil ta, da se je posrečilo zaslediti dobro organizirano bando terористov, sestavljeno od oseb anarhističnega mišljenja.

Policiji se je tudi posrečilo preprečiti druge atentate, ki so se skrbno pripravljali. Poseben naklep je veljal tukajšnji kvesturi, ki so jo hoteli napasti z bombami. Znani anarhist Roberto Robiati je bil aretiran obenem z njegovo ljubavnico, neko Righetti. Ravno tako je bil aretiran tudi neki drugi anarhist po imenu Marchetti in še pet drugih.

Takoj po aretaciji je bil že gotov načrt, po katerem bi se imelo pomagati zaprtemu Robiatiju, da pobegne iz zapora, toda policiji se je posrečilo priti na sled temu načrtu, ki se je radi tega izjalovil. Vršijo se hišne preiskave po raznih delih mesta.

DELNA MOBILIZACIJA LETNIKA 1900.

RIM, 13. Bil je objavljen kraljev ukaz, s katerim se kličejo pod orožje gotovi deli nabornega letnika 1900. Imajo se javiti na službo tisti vojni obvezniki rečenega letnika, ki so bili odpuščeni na dom, ker so imeli pod orožjem kakega brata; nadalje tisti, ki so pripadali k takoimenovani drugi kategoriji, ki je odpravljena in slednjič pripadniki kategorije manj sposobnih.

Ta poklic pod orožje je v zvezi z namenom vlade, da se odpustita letnika 1898. in 1899. Odpustitev teh poslednjih bi se izvršila, čim bi bili nanovo poklicani na svojem mestu, toda ne naenkrat temveč vzastopno in polagoma.

SPLOŠNA STAVKA PRISTANIŠKIH DELAVCEV V ITALIJI.

RIM, 13. Po vseh italijanskih pristaniščih je bila proglašena splošna stavka pristaniških delavcev. Zveza organizacij pristaniških delavcev je izdala naredbo za stavko, ker so se razbila pogajanja med njo in prometnim ministrstvom. Stavka je obenem tudi protestni korak proti postopanju vlade nasproti stavkujočim delavcem neapoljskega pristanišča, proti katerim je nastopila z vso brezobzirnostjo. Ta stavka, ki se je začela včeraj predpoldne, bi utegnila imeti važe posledice, kakor se natrjuje v poučenih krogih.

Ruski delegat pri Giolittiju.

RIM, 13. Ruski delegat v Italiji, dr. Vodovozov, zastopnik ruskih zadrug, je imel včeraj predpoldne daljši pogovor z državnim podtajnikom za zunanje zadeve Di Saluzzo. Popoldne ga je sprejel tudi ministrski predsednik Giolitti, s katerim sta razpravljala o sedanjih ruskih razmerah.

Kazensko postopanje proti Friedrichu zaradi udeležbe pri umoru grofa Tisze

BUDIMPEŠTA, 12. (S.) Narodna skupščina je sklenila s 48 glasovi proti 22, dovoliti sodno postopanje proti bivšemu ministrskemu predsedniku Friedrichu zaradi udeležbe pri umoru grofa Tisze. V slučaju, da bi bilo treba tekom procesa omejiti Friedrichovo osebno svobodo, se bo morala sodna oblast vnovič obrniti na parlament.

Domače vesti

Pomirjenje med Italijani in Jugosloveni — »fiksna ideja«. »La Nazione« ne more drugače, nego da je vsikdar — originalna. Če pamet in logika — in to ste dve instanci, ki bi morale kaj veljati — kažete tako, pa se postavlja »Nazione« v samozavestno pozo, trdeč, da je drugače. Po groznih časih in tolikem trpljenju hrepeni vse človeško čuteče človeštvo, da bodi enkrat konec klanja med narodi, medsebojnega pobijanja in uničevanja materijalnih in kulturnih dobrin. Vsi blagi ljudje hrepene po dnevu, ko si spravljeni in pomirjeni narodi sežejo v roko za prijateljsko soživljenje in skupno plodonosno snovanje. Želje lista »Nazione« streme drugam, njega cilji so drugačni, stresa ga mrzlica, ko čuje besedo — pomirjenje med narodi! V svojem izdanju od 12. avgusta trdi v polemičnem članku proti tukajšnjemu italijanskemu socijalnodemokratičnemu glasilu ponovno, da je misel na pomirjenje med Italijani in Jugosloveni — fiksna ideja! Zgrešena misel torej, v katero se je kdo zaril, ki pa se ne da uresničiti nikoli! Če se pojavljajo izbruhi take duševnosti v javnih glasilih, ki naj bi vzgajala ljudstvo k lepemu in dobremu, k plemenitosti mišljenja in čustvovanja: ali se je potem čuditi, da se pri nas dogajajo stvari, na katerih se mora zgražati vsak trezen in blago čuteč človek?! Razpaljena glava in zastrupljena duša meni, da mora biti boj med obema plemenoma na tem ozemlju večen, kakor da v ognju plemenskega sovraštva more biti sreče za tukajšnje Italijane! Ali je res usojeno tem poslednjim, da morajo slušati in pokoriti se takim peklenskim naukom?! Ali se res nikoli ne vzdrami vest tega ljudstva, da ta zažene take zastrupljevalce kakor je pognal Odrešenik farizeje iz templja?! Mi pa pravimo, da misel na pomirjenje med italijanskim in jugoslovenskim svetom ni nikaka »fiksna ideja«, marveč cilj, ki se mora doseči prej ali slej v blagor obeh plemen! In uverjeni smo, da mora priti dan, ko pridejo tudi med tukajšnjim italijanskim življem do besede — glasniki sprave in mirnega soživljenja! In tedaj se pokaže, da je bil krik v »Nazione« po večnem sovraštvu najbolj prokleta — fiksna ideja!

Vendar enkrat! Pišejo nam: Z velikim zadoščenjem sem čital poročilo o preganjanju in aretacijah nočnih razgrajačev pri Sv. Jakobu. Mislil sem namreč, da je orožništvo dobilo ukaz, naj povsodi pazi na ponočne razgrajače — kakor je bilo pred časom sklenjeno in objavljeno. Varal sem se, kajti na Greti, kjer stanujem, je slej ko prej nemožno spati radi vednega razgrajanja ponočnjakov. Od mraka pa tja do 2. ure popolnoči ni niti misliti na počitek. Petje, tulenje, mandoline in kitare, prepiri itd. je na nočnem redu! O kakem organu javnega reda — niti sledi! In vendar smo tu, ne večinoma, ampak sami delavci, ki po trudapolnem dnevnem delu potrebujemo počitka in spanja! Kedaj se uveljavi naredba redarstva o prepovedi nočnega razgrajanja? Mi smo v predmestju. Obljuba redarstvenega urada je veljala (na papirju) za mesto in predmestja in je že precej stara. Ponočnjakom in razgrajačem treba že enkrat stopiti na prste. Ako so oni srečni, da lahko po dnevu spijo, je nas ogromna večina takih, ki moramo po dnevu delati in po noči hočemo mir! Čakajo-li morda oblastva, da začnemo mi preganjati razgrajače? Dobro! Samo vedite, da v tem slučaju bi ne rabili več drugih redarstvenih organov, ker bi drugače ne bili gotovi, da ne zaprejo — nas!! — Delavec.

Dr. Andreja Gabrščeka, odvetnika v Gorici, ki so ga bili (kakor smo poročali) na postaji aretirali, ker je zahteval vozni listek v slovenskem jeziku in ker je reagiral na nesramna žaljenja — so izpustili iz zaporov po zaslišanju. Čudno in značilno je pa, da so za to zaslišanje potrebovali 11 dni! E, seveda: pravica mora biti — ročna in točna!

Cepljene trte, bilfe, drevesa, umetna gnojila, plugi, in semena naj se tudi čim prej naročijo.

Kdor je plačal sladkor, naj ga takoj dvigne pri tvrdki Sever, Via Machiavelli 13; kdor ni še plačal, mora plačati do 20. t. m. pri Tržaški kmetijski družbi.

Izgubljeno. Na trgu Ponterosso ali pa sploh v sredini mesta so se izgubile tri pobotnice o izmenjanih kronah v lire in en potni list s sliko. Pošteni najditelj je naprošen, da prinese najdene stvari, proti nagradi, v upravništvo »Edinosti«.

Uradne vesti

Obnovitev arhivov tržiške občine. Tuk. magistrat poroča: Vsled vojnih dejanj so bili statistični spisi občine Tržič uničeni. Radi tega je treba znova vzpostaviti popis pristojnih v rečeno občino, in sicer predvsem v svrho, da se olajša izdajanje potrebnih izpričeval za prošnje za vojno odškodnino. Vsi tisti, ki so pristojni v Tržič in ki stanujejo v Trstu, se radi tega vabijo v njihovo lastno korist — naj se zglasijo osebno ali pa po svojih zaupnikih v statistično-anagrafičnem uradu, ul. Sanità št. 25, II., vrata 33. S seboj naj prinesejo listine o svojem stanu in o svoji identiteti, ki jih hranijo pri sebi. — Uradne ure: od 8 do 12. Razpored: črke A do D od 16. do 21. avgusta t. l.; črke E do I. od 23. do 28. avgusta t. l.; črke K do R od 30. avgusta do 4. septembra t. l.; črke S do Z od 6. do 11. septembra t. l.

Za varstvo nedoletnih otrok. Tukajšnji magistrat nam je poslal: Z ozirom na odredbo glavnega civilnega komisarja za Primorsko od 30. julija 1920. št. 0705/4200, o dovoljenju, da se lahko ima na hrani, vzgoji in dojitvi nedoletne otroke izpod 18 let se naznanja občinstvu, da je treba prositi dotično dovoljenje za Trst in okolico v mestnem uradu za varstvo otrok (ul. Sanità 24/II. — Tisti, ki imajo že nedoletne na hrani, naj prosijo za dovoljenje, da smejo nadaljevati, najkasneje do 30. t. m. in sicer v istem uradu. — Kdor hoče prositi za takšno dovoljenje ustmeno, se lahko zglasi v omenjenem uradu vsak dan od 8 do 10.

Iz tržaškega življenja

Moriku Benkiju Buvanzo sta priznela?

Dočim je še umor v ul. Ghega zavit v popolno meglo, dočim se Beatrica Tomas še vedno skriva očem agentov tukajšnje policije, se je bila včeraj raznesla vest, ki se je trdovratno širila, da je De Vitis priznal svoj zločin.

Uradnega in gotovega pa ni še o tem nič. Mnogo novih grehov in obtožb se je nanizalo od aretacije sem na naslov De Vitisa in Pennette, a še posebno prvega. Toda tisti, ki so imeli biti odločilne priče v celi zadevi tega strašnega umora, so odrekli baš v odločilnem trenutku in reklo bi se skoraj, da so njihove izpovedbe padle prej v prilog kot na škodo aretiranih lahkoživcev.

Mislimo na soočenje, ki se je izvršilo med strojepisko Ido Vlodović in aretiranima, a na drugi strani med njima in brivcem Lupolijem. Strojepiska je bila, kakor smo takrat poročali, sama aretirana na dan umora in je ostala v zaporu nekoliko ur, a je bila za tem zopet izpuščena na svobodo. Soočenje te strojepiske je bilo važno in se je moralo izvršiti radi tega, ker je bila ona v menjalnici, ko sta prišla na dan pred umorom ona dva človeka, da bi menjala stodinarski bankovec. Strojepiska bi ju morala poznati in vprašanje, ki so ji je postavili, se je tudi glasilo, ali sta De Vitis in Pennetta tista dva, ki sta prišla takrat v menjalnico. Odgovor Ide Vlodović pa je bil popolnoma negativen, ni mogla prepoznati v aretiranih tistih dveh gospodov.

Ravno tako je tudi z izpovedbo brivca Lupolija, ki se je precej umeknil ob priliki soočenja. Trdi sicer, da se mu dozdeva, da sta aretirana zelo podobna tistima dvema, ki ju je videl, ko sta ob času zločina prišla iz menjalnice, toda dostavil je, da ni gotov, da ni prepričan. Tudi njegovo pričevanje je po tem takem brez vrednosti za dokaz krivde De Vitisa in Pennette.

Tako stoji torej ta zadeva do sedaj. Kot glavno dokazilo proti De Vitisu ostane še vedno načrt menjalnice Tavella in dr., ki so ga našli pri njem v hipu aretacije. Tega dokazila mu ne bo lahko pobiti in policija je, kakor se zdi, uverjena, da je našla »ta pravega«. Zraven tega prihaja še krvav madež na njegovi srajci.

Ljubica De Vitisa, Adelia Gridelli, je še vedno zaprta. Zraven prepovedane ljubezni, radi katere jo je zapodil njen oče od hiše, ima na vesti tudi druge grehe. Ker je končala drugi tečaj trgovske akademije (l. 1912-13), je imela zadosti izobrazbe za kako prodajalsko službo. In res jo vidimo l. 1916-17 v službi v tvrdki Schmidl na trgu Unità. Bila je pridna in svojo službo je opravljala vestno. Gospodar jo je cenil in imel vanjo popolno zaupanje, dokler mu ni nekega lepega dne ponaredila njegov podpis na nekem čeku v iznosu 400 K. Ko je šla k blagajni, je blagajnik izpoznal, da je bil podpis ponarejen in Gridelli je bila aretirana. Pri obravnavi pa je bila oproščena, ker ji je gospodar odpustil na priprošnjo njenega očeta. Od tedaj se je udala rokodelstvu svobodne ljubezni.

Pretvezni odvetnik Pennetta ni seveda nikak odvetnik, temveč je bil v Trstu ogljar. V Trst je prišel koncem oktobra 1919. Stanoval je pri Sv. Jakobu in je živel v nedovoljenem zakonu z neko Istranko po imenu Ivana Rattman, ki mu je pred kratkim rodila sina. Z Ivano Rattman se je seznanil v Istri ob času ropanja. Bil je namreč ropar v Istri v neki bandi tolovajev, med katerimi je bila večina aretirana in tudi Pennetta. Vojaško sodišče ga je obsodilo na 10 let ječe, toda posrečilo se mu je pobegniti iz zapora.

V Trst je prišel iz Italije, kjer se je skrival pred oblastmi. Kakor je bilo povedano, je stanoval najprej pri Sv. Jakobu pri neki Jakomin, v ul. Concordia št. 23. Pred nekaj časa se je preselil v ul. Vespuzzi št. 43, kjer je stanoval skupaj s svojo »družino« v neki zelo mizerni sobi brez pohištva. Njegova ljubavnica Rattman je pravzaprav Hrvatica in ne govori tržaškega italijanskeg narečja, ampak neko narečje iz Italije, kar bi dokazovalo, da je živela z njim v Italiji, ali pa da se je naučila italijanski od njega in njegovo narečje.

Kmalu potem ko se je preselil od Jakominke pri Sv. Jakobu, je prišel neki dan iznenada k njej in ji zagrozil, da ne sme nikoli nobenemu povedati njegovega sedanjega naslova, sicer jo zna stati življenje. To je zelo značilno dejstvo, ki svedoči, da je Pennetta vse drugo prej kot nedolžen.

Avtomobil povozil otroka. Josip Bai, stanujoč v ul. Fonderia št. 10, je vozil snoči na kamijonu 25 kvintalov železnine. Blizu javne vage se je ustavil in je moral voziti nazaj. Ker je bilo polno otrok, jih je najprej zapodil. Nekateri so zbežali, drugi so ostali. Bai je kljub temu spustil avtomobil nazaj, meneč da se bodo otroci že varovali. Toda nesreča je hotela, da je povozil 5letnega Marija Stefanića iz Rocola — Sette Fontane 186. Kolesa so nesrečnega dečka popolnoma zmestile, tako da ostal na mestu mrtev. Bai je bil aretiran.

Poizkus samomora. Sinoči ob 21. so pozvali zdravnika rešilne postaje v ulico Punta del Forno št. 5, k 20letni Sofiji Nikolas, ki je popila nekoliko amonjaka. Nicolas je storila ta korak radi nekega spora, ki ga je imela s svojim ljubimcem. Spravili so jo izven nevarnosti.

Društvene vesti

Kolesarsko društvo »Balkan« sklicuje za nedeljo, 15. t. m., ob 10. uri sestanek v ul. Torre bianka 39, I. n. Vabljeni so vsi člani ter oni, ki se zanimajo za kolesarstvo in šport.

Dopisi

Tatovi, preoblečeni v orožnike. — Iz Klenovščka (Čičerija, v Istri) 8. avgusta. V petek dne 6. t. m. zvečer sta prišla dva »kabinijerja« v Klenovščak k trgovcu Ivanu Šverkotu ter izjavila, da morata preiskati hišo, ker sta doznala, da se peča z utihotapljanjem tobaka. Izjavila sta sicer, da obžalujeta to, ali da imata ukaz od orožniške postaje v Buzetu. Ko je eden »orožnikov« preiskaval — dočim je drugi stražil pred vrati — je gospodar po načinu preiskave zaslutil, da to nista orožnika, marveč preoblečena tatova. Po dovršeni preiskavi ju je gospodar — povabil na prigrizek, med tem pa se mu je posrečilo pozvati župana in dva vaška čuvaja. Na to je gospodar zahteval, naj se v hiši navzoča »orožnika« legitimirata. »Orožnik« pa se je obotavljal in zvijal, češ: čemu da bi se legitimiral?! V tem pa je Šverko kaj spretno zaklenil vrata in zaprl orožnika z županom in čuvajema vred, na kar je zbežal, da alarmira vaščane. Drzni »orožnik« pa je v tem z nasiljem odprl vrata in velel pred hišo stoječemu tovarišu, naj naperi puško ter naj strelja, ako bi se kdo zganil! Prvo imenovani »orožnik« se je na to podal k veliki blagajni, da bi jo odprl na nasilen način v navzočnosti župana. Med tem, ko je s krampom udarjal po blagajni (kar je gospodar slišal, a menil, da so to streli) je ta poslednji jel kričati, na kar sta tatova zbežala! — Opozarjamo ljudi, naj ne dovolijujejo nikakih preiskav, če se dotični funkcijonarji poprej ne legitimirajo veljavno. Ker pa je možno tudi to, da je legitimacija falzificirana, naj zahteva prizadeti, da bo na preiskavi prisoten župan, ali kak drug poznani funkcijonar občine. Treba skrajne previdnosti, ker se sedaj klati po deželi toliko raznovrstnih lopovov, kakor še nikdar doslej. — Očividec.

Na postaji v Buzetu, ki ji načeluje načelnik, ki kar ne more slišati naše besede, je dne 8. julija nekdo zahteval vozni listek v hrvatskem jeziku, na kar ga je načelnik tako ozmerjal dotičnika — inteligenta — kakor le more sin 2000letne kulture. Efekt pa je bil ta, da so tudi drugi potniki zahtevali karto v svojem jeziku. Toda, uradnik, ki je posloval pri blagajni, je izjavil enostavno, da ne razume, kar zahtevajo. Prišlo je do prerekanja, a slednjič so se morali — ker je vlak že imel oditi — udati sili. Mej tem je načelnik postaje pozval orožnike iz Buzeta, da bi »zločince« ko se bodo zvečer vračali, aretirali. Prišla sta res orožnik s tenentom iz Buzeta, ki pa je bil pameten človek, ki je dal vročekrvnemu načelniku pojasnilo, da to ni nikaka veleizdaja, da bi mogel potnike aretirati. Če ne bi bil z orožniki tudi oni tenente, bi se bilo lahko zgodilo, da bi bil kdo naših prišel v nesrečo. Saj so glasovita »gospoda« v Buzetu že čakali z radostjo, kako orožniki privedejo uklenjene zločince! Tako se je dogodilo dne 8. julija na postaji v Buzetu v letu 1920. po Kristovem rojstvu v stoletju cavilizacije in — svobode!

Za tiskovni sklad „Edinosti“

— N. N. 5 L, Anton Ščuka 5 L, Maks Ukmar, Avber 14 L, Vinko Del Linz, Hruševje 20 L.

Ppravek. V poli št. 1, Sv. Jakob, naj se čita Adolf Gombač 15 L in ne Maks Gombač.

DAROVI

— Sv. Jakob: Ob priliki krsta male Fedore Hrvatin se je nabralo med veselo družbo za otroški vrtec 41 L, g. boter Gulič je po dolgi bolezni — molčanja vendar prišel do besede in nagovoril gg. darovalce takole: Jaz, jaz čem, da damo, kar nas je tukaj za družbo naših mičkanih otrok v vrtcu. To moramo storiti, ker zahtevata tudi g. Žiži in Vrbič. Vsa ostala družba je odobrila predlog. — Denar ima Gregor.

— G. Š. R. daruju za slovenske šole 10 L.

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo plača polovično ceno.

REPORTER s potrebno izobrazbo, zmožen v samostojnem delu, dober poznavalec tržaškega mesta in življenja, se sprejme takoj v službo. Plača po dogovoru. Kje, pove uredništvo »Edinosti« od 10—12 in 18—21.

UČITELJ v pokoju poučuje otroke ljudske šole. Pride tudi na dom. Cene zmerne. Naslov pri upravi. 123

DELAVSKO konsumno društvo pri Sv. Jakobu prosi člane, da se gotovo udeležijo občnega zbora dne 22. t. m., ker se bo razpravljalo o deležih. 121

PRODA SE postelja z vzmetjo, nočna omarica in platnena postelja. Tor S. Piero 12, III. n, vrata 17, ali 25. 117

DEKLO za vsa dela, ki zna tudi malo nemško, išče majhna družina. 118

URADNICO popolnoma veščo slovenskega in italijanskega jezika sprejme takoj Zastopstvo Vzajemne v Barkovljah. 119

PRIDNA in poštena služkinja, dobi takoj službo. Oglasiti se je v Narodnem domu Sv. Ivan 120

PRODAM že rabljene vinske sode od 66 l do 1500 l. Prodam tudi kotel za kuhanje žganja z vso opravo. Kotel je v jako dobrem stanju in drži 78 l. Prodam tudi 30 hl vipavskega vina Josip Cotič, vinogradnik, Vrhpolje p. Vipava. 100

GLASOVIR skoraj nov in dobro ohranjen prodam po ugodni ceni. Danilo Načinović, gimnazijalec, Kršan Istra. 102

KNJIGOVEZNICA sprejme mladeniča, ki bi imel veselje za to obrt. Naslov pove uprava. 111

KUPUJEM vreče in cunje. Babič, Molin grande št. 20. 114

Novo pogrebno društvo

pri sv. Ivanu na Frdeniču

vabi na

XI. redni občni zbor

ki se bo vršil

dne 15. avgusta t. l. ob 11¼ dop. v prostorih „Gospodarskega društva“ na Frdeniču v zgornji dvorani.

DNEVNI RED:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Odobrenje letnih računov.
5. Volitev nadzorništva.
6. Slučajnosti.

(80) Načelništvo.

Riunione Adriatica di Sicurtà o Trstu,

(Lastna palača). Ustanovljena leta 1838.

Zavarov. proti škodi, povzročeni po ognju, streli in eksplozijah. Zavarovanja steklenih plošč proti razbitju. Zavarovanja proti tatvini z vlomom. Zavarovanja pošiljatev na morju in po suhem. Življenjska zavarovanja v najrazličnejših kombinacijah — Zastopstva v vseh deželnih glavnih mestih in važnejših krajih.

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV

dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.

K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. štev. 24.

G. PINO, zlatarnica-urarnica

Trst, Corso štev. 15

Kupujem srebrne krone in goldinarje po najvišjih cenah

Proda se (95)

srednje posestvo;

obstoječe iz 2 hiš št. 8 in 9. — Hiša št. 9 je pripravna za gostilno; z gospodarskimi poslopji in 18 zemljiškimi parcelami. Pogoji se dobe pri lastniku

Antonu Perhavcu v Vipavi.

JADRANSKA BANKA

Del. glav.: K 30,000.000. Rezerve K 10,000 000

Beograd, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.

Sprejema vloge

na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3½% a v bancogiro prometu po 6%.

Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti predhodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes).

Bančni prostori v Trstu se nahajajo:

ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo

Telefon: štev. 1463, 1793, 2676

Blagajna posluje od 9 do 13

PELLEGRINO CINCELLI

Trst - ulica Malcanton štv. 9 - Trst

(Hiša ustanovljena leta 1828.)

KOŽE in USNJE za ženske in moške.

Box in Chevreaux, lak, podlage in vsakevrstni predmeti za čevlje itd.

Vse po ugodnih cenah Postrežba točna.

BCIA!

Edino mazilo Edino mazilo

ki ohranjuje usnje in ga vzdržuje mehko.

Skladišče v Trstu, ulica Torre bianca štev. 12 - Telefon štev. 10

PODLISTEK

Branka. (36)

August Šenoa. — Posl. M. C—č.

Tako nekako je pisala Branka Hermini in ji je polagoma natanjko očrtala vse znamenite in neznamenite niti osebe jalševaške. Hermine — dasi precej nevztrajna — je čitala ta pisma s čudovito pozornostjo, čeprav so bila za njeno narav nekoliko resna; no, ker so prihajala iz peresa prijateljice, ki jo je imela najrajše, so jo zanimala nenavadno, tem bolj, ker je slutila, da se iz vseh teh nasprotstev razvije nekak skromen roman, ali vsaj gorska idila. Zima sicer ni čas, ko se v samotnem kraju brez družabnega življenja zapletajo romani. Visoki sneg je zapiral vsaka vrata, vsakdo se je grel pri svoji peči; naša mlada učiteljica v načelnikovi hiši, kamor je včasih v tednu zahajal tudi stari župnik, da po svoji navadi po sladki večerjici in pred izvrstnim čajem absolvira predpisane partije taroka. Tako je Branki ostanek zime, h kateri je v jalševaškem gorju trebalo prištevati tudi precejšen del spomladi, minil kaj prijetno v hiši načelnikovi.

Poleg tega se je z vso dušo oprijela svojega poklica. No meneč se mnogo za Šilićeve, ki so iz zakotja motrili in spremljali vsak mig in kretnjo mlade učiteljice, je začela Branka svojo mlado vojsko, moško in žensko, proučevati, pregledovati in razvrščati. Tako prav in pošteno se seveda ni moglo začeti, ker je trebalo, kakor je Branka opazila, začeti naravnost iznova. Zimsko šolanje v Jalševu je že po sebi velika muka, ker je kraj bregovit, sela razdaljena, na široko raztrešena, sneg visok, a poti slabe. Ni torej čudo, da otroci po zimi slabo obiskujejo šolo, zlasti iz gorskih vasi, ker bi se mogli pogrezniti v sneg ali poginiti v žrelu gladnega volka. Gospoda Šilićka se je posebno v času svojega učiteljevanja ozirala na to gorsko in zimsko nevoljo ter je pošiljala nazaj domov tudi bližnje otroke, čeprav se tem ni trebalo bati ne snega, ne volka. Dobra gospa je mogla tako prihranjen čas posvečati svojemu gospodinjstvu.

VII.

In prišlo je poletje, pravo, živo veselo poletje. Kakor da se je čarobna šiba dotaknila gorja, se je v kratkem času izpremenilo lice vsega kraja. Branka je samo stala in gledala. Mnogo je čula o krasoti gorske Hrvatske; sedaj jo vidi pred seboj, sedaj se je razprostiral pred njo kraj, odičen deviškim zelenilom. Pritiskajoč roko na srce je prehajala z očmi od severa na vzhod, na zapad in jug, in težko je bilo reči, katera stran je najlepša. V ozadju se je vspenjalo vrhovje krutega divjega gorovja, vrhi goli, steno okomite glavice izderane, sedaj bele, sedaj sive, sedaj rmene ali črne, a med vrhovi in uvalami je klila mlada zelena šumica kot vesela jata cvetoče mladine. Nižje so se nizali prijazni bregovi, pokriti z zeleno šumo, izmed katere se je tu pa tam izvijala kaka kmečka hišica. Kakor potisnjeni med valovite bregove so se tiščali griči, sedaj še goli, ali v jeseni vinorodni, ter si mogel videti od daleč, kako se dolga vrsta belokrilih kmetic muči okolo trt, da bo o sv. Mihaelu vinskega blagoslova. Jalševo samo je obroženo od sadnjakov, v katerih je sadno drevje cvetelo v polnem belem in rdečkastem cvetju; dalje pa so se razprostirale livadice in njive, deloma v ravnini, deloma po gričih, in divno je zelena strn drhtela ob pisanem ljubkem cvetju na pomladnem solncu. Vse ograje so cvetele v belem cvetju, po vejah in grmovju so se zibale ptice, prepevajoč navdušeno iz polnega grla, kakor da hočejo dopolniti, kar so zanemarile v zimskem mrtvilu. Nižje pri potoku je šumela srebropena gorska voda na mlinsko kolo, ki se je — osvobojeno od ledu in snega — vrtelo hitreje in hitreje. A nad vsem so stremile Brankine oči k starinskemu gradu, ki je s svojimi stolpi visel nad Jalševim, obkrožen od krasnega angleškega parka. Branka je bila deklica povsem zdravih misli in čustev in se je malo brigala za tajinstveno romantičnost, ker se je raje naslajala na javni živi prirodi, ki se nikdar ne pretvarja, nikdar ne laže.

(Dalje.)